

ГЕОГРАФІЧНИЙ КАБІНЕТ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ЗНАНЬ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Актуальність теми полягає в тому, що зміст шкільної географічної освіти знаходиться в постійній зміні. Наступило ХХІ століття, століття інформаційних технологій, яке вимагає від вчителів географії працювати по-новому, створювати навчальне середовище на компетентнісних засадах, формувати особистість, здатну самореалізуватися в майбутньому. В українській шкільній освіті виникли протиріччя між суспільним замовленням та реальним станом шкільної практики; між традиційним змістом, формами і методами навчання та потребою практики у нових підходах; між необхідністю забезпечення кабінету навчальним матеріалом і неспроможністю задовольнити ці потреби.

Основні дослідження та публікації. Ідея класно-урочної системи навчання була сформульована великим чеським педагогом Я.А. Коменським. Ця тенденція активно проявляється в педагогічній творчості таких учителів, як Т.І.Гончарової, А.Б.Резник, Г.П.Гузик; у працях радянських вчених Л.В.Занкова, М. О. Данилова, М.В.Савіна, В.В.Давидова, М.М.Скаткіна, Ю. К.Бабанського. Сучасні педагоги в працях яких висвітлена проблема – І.М. Шоробура, Ю.С.Песоцький та ін.

Метою роботи являється вивчення можливості шкільної кабінетної системи як основної бази навчання географії в українській школі.

Завданнями нашого педагогічного дослідження стали наступні позиції:

1) шляхом теоретичного аналізу фахової літератури, визначити дидактичні можливості шкільного кабінету географії в організації навчально-виховного процесу;

2) узагальнити та систематизувати дидактичні прийоми ефективності організації навчальної роботи в курсах географії;

3) порівняти матеріально-ресурсний потенціал сільської та міської української школи та зробити висновок щодо впливу матеріальної забезпеченості кабінету на працю учителя та якість навчання учнів.

Виклад матеріалу дослідження. У реформі загальноосвітньої школи XX з'їзду КПРС «Про подальший розвиток загальноосвітньої школи та підвищенні продуктивності праці всіх її ланок» ставиться завдання докорінно поліпшити постановку навчання і професійної орієнтації в школі, більше приділяти уваги практичних і лабораторних занять. У світлі основних положень реформи, стає очевидним, що забезпечення продуктивності процесу навчання тісно пов'язане з удосконаленням та оновленням його форм й методів, з широким застосуванням засобів наочності. Забезпечення продуктивності процесу навчання можливо при створенні оптимальних умов, і при цьому одним з результативних засобів може стати організація та вдосконалення шкільної кабінетної системи [1].

Кабінетна система навчання в нашій країні пройшла тривалий шлях становлення від створення кабінетів для викладання окремих предметів до створення в кожній школі кабінетів з основних шкільних предметів. Шкільний географічний кабінет – це спеціально обладнане приміщення з раціонально-логічним розміщенням комплекту наочності та технічних засобів навчання, меблями, які стимулюють і забезпечують ефективність процесу вивчення географії. Географічний кабінет загальноосвітньої школи обов'язково має охоплювати за змістом оформлення всю шкільну географію для кожного класу [3]. Основні вимоги щодо створення кабінетів географії викладені у Державному стандарті базової і повної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 року за № 24.

На сьогоднішній день для освіти України гострим питанням залишається загальноосвітня сільська школа. Сучасна сільська школа стикається з низкою проблем при вирішенні освітніх завдань:

1) проблема фінансування;

- 2) неналежне матеріально-технічне оснащення;
- 3) низький рівень іміджу сільського педагога;
- 4) гірші умови для творчого розвитку учнів.

Ми вирішили з'ясувати сучасний стан кабінетів географії сільської та міської школи методом порівняння, проаналізувати навчально-методичне забезпечення цих кабінетів, їх відповідність сучасним вимогам часу. Експериментальна перевірка реалізації потенціалу кабінету географії для ефективної організації навчального процесу проводилася на базі міської та сільської загальноосвітніх шкіл міста Києва та Київської області: Вільхивецька НВК I-III ступенів, Богуславська спеціалізована школа № 1.

На констатувальному етапі нашого дослідження велися педагогічні спостереження за навчально-виховним процесом з географії в базових школах, проводилися анкетування й бесіди з учнями та учителями, бралися інтерв'ю, вивчалися та аналізувалися оновлені чинні навчальні програми з географії, шкільні підручники географії для старшої школи, літературні джерела вітчизняних і зарубіжних авторів, нормативні освітянські документи про школу, шкільна документація, порівнювалися плани-конспекти уроків фахової дисципліни, узагальнювався передовий педагогічний досвід про створення кабінету географії та організацію роботи в ньому. Анкетуванням було охоплено 34 учителя, в основному природничого профілю, та 106 учнів.

Усього було проаналізовано 140 анкет. Анкетування допомогло виявити ставлення учнів до навчання в цілому і до географії зокрема. Також нами була проведена діагностика – анкетування вчителів-предметників. Анкета для вчителя складалася за такими параметрами: самооцінка учня, оцінка вчителя-предметника. Цей аналіз допоміг з'ясувати труднощі, з якими зустрічаються учні в навчальній діяльності. Анкета для учня була створена відповідно до вікових та психологічних особливостей старшокласників. Учень мав на бланку відповідей під кожним судженням виставити один з балів. Після заповнення таблиці проводився якісний аналіз результатів анкетування і виявлення типу ставлення до навчання кожного учня і класу в

цілому, причин труднощів школярів, з'ясовувалися їх взаємовідносини з вчителями, інтереси, прояви творчості.

Проаналізувавши отримані результати від учителів та учнів, можемо зробити висновок, що більшість учителів не мають достатньої матеріально-технічної бази для проведення повноцінного сучасного уроку. Більша частина із них використовує застарілий дидактичний матеріал, який не дає учням загального уявлення про об'єкти та явища. При такому низькому забезпеченні матеріальної бази вчителям важко змотивувати учнів до вивчення предмету та організувати самостійне опрацювання навчального матеріалу. Учителі працюють за старими вимогами до кабінету.

На запитання анкети «Який рівень забезпечення навчально-методичним матеріалом у Вашому кабінеті географії?» лише 10 % вчителів дали відповідь – високий, 50 % - середній, 40 % - низький.

На наступне запитання «Чи оснащений кабінет географії новітньою технікою (комп'ютер, мультимедійна дошка, проектор та ін.)?» маємо невтішний результат. Лише 8% вчителів відповіли, що забезпечені новітньою технікою, а 62% взагалі не мають змоги використовувати новітню техніку на уроках географії.

Частина вчителів, які мають добре оснащені комп'ютерами та мультимедійними дошками кабінети, застосовують їх майже на кожному уроці. Таку відповідь дали 78% вчителів на запитання «Як часто на уроках Ви застосовуєте новітню техніку?».

86 % опитаних дали відповідь, що постійно вдосконалюють форми та методи проведення уроку за допомогою навчального устаткування. Звичайно, що не всі мають повністю укомплектовану матеріально-технічну базу, але використовують різноманітні форми навчання для зацікавлення учнів.

Більша частина вчителів, 60%, на запитання «Які розробки для проведення уроків Ви використовуєте?» відповіли, що комбінують власні розробки з розробками інших вчителів.

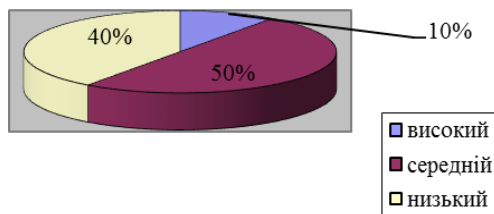

Рис.1. Який рівень забезпечення навчально-методичним матеріалом у Вашому кабінеті географії?

З колової діаграми бачимо, що рівень навчально-методичного забезпечення кабінетів географії середній в експериментальних школах: і сільських, і міських.

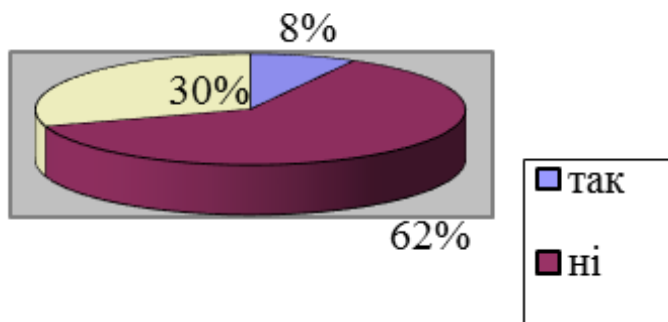

Рис.2. Чи оснащений кабінет географії новітньою технікою (комп'ютер, мультимедійна дошка, проектор та ін.)?

Досліджуючи рівень матеріального оснащення кабінетів географії у експериментальних школах бачимо, що низький (62% відповіли – ні, 30% - частково.).

Під час анкетування учнів на запитання «Чи подобається вам кабінет географії?» 98 % відповіли «так» і лише 2 % - не цікаво.

Учні Богуславської спеціалізованої школи №1 писали міні-твір на тему: «Кабінет географії моєї мрії». Були задіяні учні 8-9 класів, всього написано 42 твори. Всі роботи були проаналізовані, кращі твори зачитані та оформлені на стенді в кабінеті географії.

Сучасний кабінет географії очима учнів має такий вигляд: «Я дуже люблю наш кабінет географії, який не схожий на інші навчальні кабінети в школі. Кабінет красиво оформлений. На стінах висять портрети

мандрівників, багато таблиць. Прямо переді мною – мультимедійна дошка, а праворуч і ліворуч від неї - безліч географічних карт, які можна пересувати за допомогою спеціального механізму. Немає необхідності їх постійно знімати і прикріплювати на дошку на мотузочці, якщо потрібно - карта відразу перед очима. Уздовж стіни розташовані стелажі з книгами. На самій верхній полиці стоїть великий різнокольоровий глобус, а за ним десяток менших. На кожній парті є сучасний комп'ютер, за яким учні можуть працювати на уроці. У кабінеті географії кожен може знайти що-небудь цікаве для себе. У спеціальній шафі зберігається ціла колекція біноклів, компасів, різних вимірювальних приладів, є навіть туристичне спорядження. Багато чого ж я ще не знаю! Але я дуже хочу дізнатися про нові країни, їхню природу і жителів. Із задоволенням буду приходити на уроки в наш кабінет географії!»

Висновки. Аналіз літератури з теми дослідження дозволив вивчити історію створення кабінетної системи навчання в Україні та переконатися в значимості для визначення успіху вітчизняної освіти. Правильно створене навчально-розвивальне середовище та ефективне використання обладнання кабінету географії допомагає в забезпеченні психологічно-комфортних умов для ведення освітньої діяльності, дає змогу учням легко вивчити та запам'ятати матеріал, відповідально й зосереджено працювати, творчо розвиватися. Проведені дослідження підтвердили ефективність дидактичного ресурсного простору кабінету географії підвищення якості навчання, рівня пізнавальної активності, навчальної мотивації до вивчення географії. Порівняльний аналіз показав неоднозначні результати. Матеріально-ресурсний потенціал залежить від уміння адміністрації школи управляти і впливати на ситуацію, незалежно від місцевості розташування навчального закладу.

Список використаних джерел:

1. Богданова Н.М. Значення кабінету географії в процесі навчання / Н.М. Богданова // Географія в школі. - 1999. - № 9. - С. 21-23.

2. Григоренко О. Географічний кабінет – своїми руками / О.Григоренко // Географія та основи економіки в школі. – 2006. – № 3. – С. 11-13.
3. Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів: наказ МОН України № 601 від 20.07.04 // Інформаційний збірник МОН України. – 2004. – № 21-22. – С. 30-39.